

Bizonyítás a közigazgatási eljárásjogban

Dr. habil. Boros Anita, LL.M.
Boros.Anita@uni-nke.hu

A bizonyítás alapfogalmai

- **Farkas József:** a bizonyítás a feleknek, a per egyéb résztvevőinek és a bíróságnak az a tevékenysége, amellyel valamely tény fennállásáról vagy fenn nem állásáról, illetőleg valóságáról vagy valótlanóságáról az ítéletet hozó bíróság meggyőződését kialakítani törekszenek.
- **Kocsis Mihály** szerint a bizonyítás jelenti a hatóságnak, a feleknek és az eljárásban szereplő más személyeknek azt a tevékenységét, amely azt célozza, hogy az eljáró hatóságok és szervek meggyőződést szerezzenek a (büntető)jogi fő kérdésben hozandó döntés vagy teendő intézkedés szempontjából fontos tények valósága vagy valótlanága felől.

A bizonyítás tárgya, avagy a tények szerepe a bizonyításban

Mit kell bizonyítani az eljárás során → Ezek a bizonyítandó tények.

A tények: az emberi lelkevilág jelenségei és állapotai. Nagy Lajos megfogalmazásában a tények a külvilágban lejátszódó történések, a külvilág jelenségei, illetve állapotai.

A tény nem csak egy dolog, adat, információ lehet, hanem bármely, az anyagi világban létező, érzékileg felfogható egyedi jelenség is.

A relevancia jelentősége a bizonyításban

- A bizonyításelmélet szerint a bizonyítékok legjelentősebb tulajdonsága az egyedi, folyamatban lévő eljárás tekintetében, az ún. relevancia. A relevancia fogalma „**ügyhöz tartozást**” jelent, hiszen a tényállás elemeinek feltárása kapcsán felmerülnek olyan tények is, amelyek az eljárás kezdetén relevánsnak tűnnek, az eljárás későbbi szakaszában azonban kiderülhet, hogy az adott tény nem függ össze a törvényi tényállási elemekkel.
- Az **irrelevancia** azt jelenti, hogy valamely meghatározó tér-idő dimenzióban valaminek jogi értelemben nincs jelentősége.

A bizonyítékok mérlegelése és értékelése

- A bizonyítékok **értékének meghatározása**: abból kell kiindulnunk, hogy egy bizonyíték értéke annál nagyobb, minél jobban alkalmas egy bizonyos cél elérésére.
- **A bizonyítékok mérlegelése, a hatóság fontolgató, latolgató tevékenysége** a bizonyítékokra vonatkozóan, **amelynek révén** azok bizonyító erejét - **képletesen szólva - „mérlegre teszi”**, leméri, más szavakkal: a bizonyítékokat értékeli abból a szempontból, hogy azok mennyiben alkalmasak a valóságnak megfelelő tényállás megállapítására.
- Amikor a **bizonyítékok szabad mérlegeléséről** van szó, ezen elsősorban a hatóságnak vagy bíróságnak azt a műveletét értik, amikor az értékeli a bizonyító eszközök bizonyítási erejét.
- Ezzel szemben a bizonyítékok **értékelése** a bizonyíték **valós voltának, igazságtartalmának megállapítását** jelenti.

A történeti bizonyítási rendszerek

Attól függően, hogy a bizonyítási eljárás szabályait a jogalkotó mennyire kívánta a pozitív jog eszközeivel szabályozni négy (mások szerint három) történeti bizonyítási rendszert különböztethetünk meg:

- *a pozitíve kötött és a negatíve kötött, illetőleg*
- *a teljesen szabad és a nem teljesen szabad bizonyítási rendszereket.*

A kötött bizonyítási rendszert formális vagy legális bizonyítási rendszernek is nevezik.

Tényállás tisztázása: a történeti tényállásban foglalt tények összevetése a törvényi tényállás tényeivel.

• A **pozitíve kötött bizonyítási rendszer** esetén a jogszabály **kimerítően felsorolja a bizonyítékokat és pontosan meghatározza bizonyító erejüket is.** Ennek megfelelően léteznek **egész, fél, negyed, nyolcad stb. értékű bizonyítékok**, meghatározott kritériumoktól függően.

• A **negatívve kötött bizonyítási rendszer** esetében ugyancsak jogszabály határozza meg a bizonyítékokat és azok értékét, ám oly módon, hogy a jogalkotó csak azt határozza meg, hogy legalább milyen mennyiségű és minőségű bizonyítékra van szükség az elmarasztaló döntés meghozatalához.

• A **nem teljesen szabad bizonyítási rendszer** inkább a „benső meggyőződés” (conviction intime) helyett az indokokkal alátámasztott, tehát kellően „indokolt meggyőződés” fogalmát (az ún. conviction raisonnée) helyezte előtérbe: az ügydöntő hatóság az ítéletében számot ad arról, hogy miket és miért fogadott és nem fogadott el bizonyítékként.

• A **nem teljesen szabad bizonyítási rendszer** keretében az ügydöntő hatóság az ítéletében, döntésben pontosan meghatározza és megindokolja a döntésének alapjául szolgáló bizonyítékok körét, így tevékenysége az eljárásban résztvevők és mindenki más számára is ellenőrizhetővé váltak.

A bizonyítás jogának rövid egyetemes és nemzeti jogfejlődése

- Az államok létrejöttéig a bizonyítandó tényezők alapvetően a társadalmi együttélés konfliktusainak feloldására irányultak. Kezdetben az üldözendő cselekmények a közösség egészét támadták, így azt a mindenkori társadalom, majd a magánjellegű sérelmeket a sértett egyén (magánbosszú) később a hozzátartozók, vagy a törzs (vérbosszú) torolta meg.
- Különösen fontos szerepet játszottak emellett a kulturális tényezők is, hiszen például a vallás, vagy a korai sokistenhit jelentős mértékben befolyásolta a bizonyítás módját és a bizonyítandó körülmények körét.
- A bizonyítás szabályai kezdetben, mint szokásjogi eljárások realizálódtak.

- A jogágak tartalmi kérdéseit döntően az egyes eljárásokra való reakcióként dolgozták ki, mindaddig, amíg a nagy anyagi-, illetve eljárásjogi kódexek - különösen a Code Civil, a Code Procedure, illetve a Code Penal - létre nem jöttek. A bizonyítás alapvető elvei a kezdeti közjogban, azon belül is a büntetőjogban keresendők. Mivel a büntető és a polgári jog nagyon sokáig keveredik egymással, a bizonyítási eljárási cselekmények is kezdetben a büntetőjogban bevált intézmények alkalmazása volt a magánjogi aktusokban is.
- Önálló közigazgatási jogról nagyon sokáig nem beszélhetünk, de közigazgatási jogi aktusokról már az állami hatalom önállósult formáinak megjelenésétől találkozhatunk. Ezek az eljárási jellegű cselekmények elsősorban a hadügyi és az adóügyi igazgatás területén, valamint a nemzetközi együttműködés során realizálódtak.

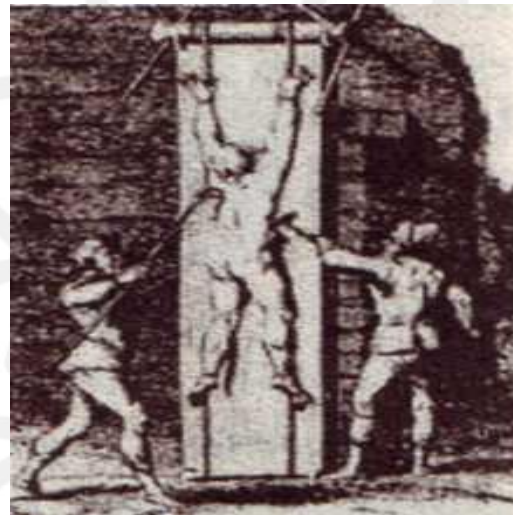
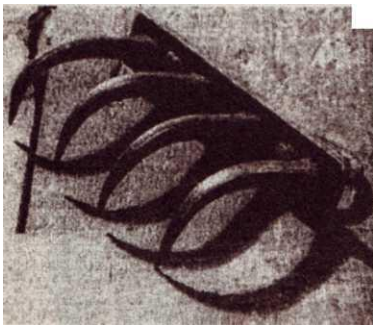
A Tortúra

A tortúra, mint kifejezés, illetve mint büntetési gyakorlat tulajdonképpen az inkvizícióból maradt az utókorra: a rettenetes eljárás valójában különböző kínváltások jól felépített sorozata volt. Kizárólag azokkal szemben számított törvényesnek alkalmazása, akiket bármilyen okból halálra ítélték - igaz, az adott korszakban alig elvétve lehetett irgalmasabb büntetési módozatokról hallani. E sokáig alkalmazásban lévő, beismerésre készítő módszer nem kevesebb, mint 11 fokozatból állt. Azt, hogy a vádlottnak mennyi fokozatot kellett kiállnia, minden esetben a bíróság szabta meg.

Forrás: Torrente del Bosque: Kínzások és kivégzések története, 2002.

Kínzóeszközök

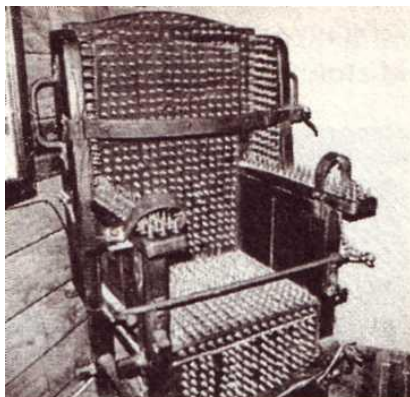
1. Macskakarom

2. Virágzőkörte

3. Szögágy

4. Vízpróba, Tűzpróba, Halálra etetés, itatás

A **tortúra** kezdetben csak olyan nyomós bizonyítékok megléte esetén volt alkalmazható, melyek egyébként az elítéléshez is elegendőnek bizonyultak volna. Amennyiben a bíróság a vádlott bűnösségéről meggyőződött, annak érdekében, hogy a formális bizonyítás szabályainak is megfeleljen az eljárás, sort kerítettek valamilyen tortúrális eljárási cselekményre, mellyel egészen bizonyosan megszerezték a beismerő vallomást.

Nagy Frigyes 1740-ben, Mária Terézia 1776-ban eltörölte a tortúrát.

Hamarosan általánosan elfogadták, hogy az anyagi igazság elérése lehetetlen, így a bíróság feladata az anyagi igazsághoz legközelebb álló valószínűséghez eljutni.

Hazánkban a XV. század végétől a kánoni és a római jog hatására jelentősen átalakult a hazai jog és a bünvádi eljárásban is gyökeret vert a nyomozó elv: Mátyás a külföldi tudósok hazánkba hívásával, valamint a külföldi egyetemek látogatásának támogatása által hathatósan elősegítette a római és kánoni jog elveinek elterjedését, így Mátyás és II. Ulászló uralkodása alatt a vádrendszer és a nyilvánosság háttérbe szorult.

Werböczy 1514-es Tripartituma elszórtan tartalmazott rendelkezéseket a perbeli bizonyítás kérdését illetően, amely a *törvényes bizonyítási* elmélet alapján működött, bár alapvetően nem az egyes bizonyítékok bizonyító erejének meghatározásával, hanem a bizonyítási eljárás lefolytatásának mikéntjével foglalkozott.

Az inkvizíciót kezdetben a király, vagy az ország valamely bírójának parancsára a hiteles helyek kiküldöttei, később világi bíró személyek, szolgabírók végezték. A per indítására készülő fél meg kívánt bizonyosodni a relevánsnak tartott tények bizonyíthatóságáról. Később a perben a másik fél, az alperes contra-inkvizíciót kezdeményezett, az ellenérvek bizonyításának előmozdítására.

A perbeli bizonyításra közvetlen hatást gyakorolt számos olyan tényező, melyekre a mai eljárások ismeretében nem is gondolnánk. Ilyen például a közlekedés, a posta-viszonyok, amelyek a helyszíni bizonyítási cselekmények alkalmával meghatározó jelentőségűek lehettek (egy halottszemlénél, vagy egy boncolásnál a több napos, néha hetes várakozás megszokott volt akkoriban).

Emellett a XVIII. századi Habsburg uralkodók politikája konzerválta a feudális termelési viszonyokat. Ezzel párhuzamosan a pusztai, tanyai életmód elősegítette a bűnözés terjedését, hozzátevé, hogy az osztrák birodalmon belül Magyarország továbbra is az egyik legelmaradottabb területnek számított.

A bizonyítás megjelenése a közigazgatási (eljárás-) jogi kodifikációkban

A közigazgatási jog fejlődésének nyitott utat az 1869. évi IV. törvénycikknek a bírói hatalom gyakorlásáról, amely deklaráta, hogy „Az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elkülönítettik. Sem a közigazgatási, sem a bírói hatóságok egymás hatáskörébe nem avatkozhatnak.”

A közigazgatási jogalkotás kiindulási pontként két jogszabályrendszert vett alapul: **egyrészt felhasználta a külföldi jogfejlődés legjelentősebb kodifikációit, másrészt a frissen megalkotott büntető- és polgári eljárásjogi szabályokat. E két joganyagkomplexum összevetésének eredményeként hazánkban is elkezdődött a közigazgatási eljárásjogi kodifikáció előkészítése.**

Kezdetben az egységes eljárásjogi kódex helyett a különös eljárásjogi szabályok megalkotására került sor, amelyek tárgyuk természete, vagy a védendő érdek védelme miatt részletes szabályozást igényeltek.

- Az osztrák közigazgatási eljárás kezdetei az 1870-es évek végéig nyúlnak vissza. 1875-ben létesült a közigazgatási aktusok felülvizsgálatára hivatott közigazgatási bíróság. szerepet játszott → **1925. évi osztrák közigazgatási eljárási törvény.**
- A bizonyításra való első konkrét hazai közigazgatási eljárásjogi utalással azonban néhány évvel korábban, az 1883. évi XLIII. tc-ben találkozunk, amely hazánkban is lehetővé tette a pénzügyi államigazgatási határozatok felülvizsgálatát a pénzügyi közigazgatási bíróság felállításával.

1896-ban az osztrák mintára hazánkban is felállították a magyar királyi közigazgatási bíróságot az 1896. évi XXVI. tc. hatálybalépésével.

A bíróság előtt folyó eljárás teljes mértékben a szabad bizonyítás felé történő elmozdulást jelenti:

„A bíróság, illetőleg ennek nevében az előadó az elnökkel egyetérőleg, az ügy állásának tisztázása céljából, a felek ajánlására vagy a nélkül bizonyítási eljárást rendelhet el a panasznak a megvizsgálása után, ha azt hivatalból visszautasítandónak nem találta; a védirat beadása után, ha benne oly ténykörülményre vagy bizonyítékra történik utalás, melynek tisztázása az ügy eldöntése szempontjából szükséges és az eljárás további folyamában az érdemleges határozat meghozataláig bármikor, ha újabban felmerült ténykörülmény vagy bizonyíték kiderítése, vagy pedig a már végrehajtott bizonyítási eljárás kiegészítése követeli.”

„A bizonyítás módjai a következők:

- a felek személyes meghallgatása;*
- tanu és szakértő kihallgatása;*
- helyszini szemle tartása;*
- a közigazgatási hatóságok felvilágosító nyilatkozatának és a szakközegek véleményének beszerzése;*
- a panaszirathoz vagy védíráshoz másolatban csatolt okmányok eredetijének megtekintés vagy összehasonlítás céljából való benyújtása;*
- a fenforgó ügyre vonatkozólag bármely hatóság birtokában levő hivatalos iratok beszerzése.*
- Eskü által való bizonyításnak a közigazgatási bíróság előtti eljárásban nincs helye."*

Az 1901. évi XX. törvény egyszerűsítette a közigazgatási úton történő jogorvoslati rendszert, megszüntette az állami és a törvényhatósági (önkormányzati) határozatok jogorvoslati rendjének különbözőségét, a harmadfokú fellebbezéseket kizárta az első- és másodfokú határozat egyezősége esetén.

A világháború után az eljárás tartalma jelentősen megváltozott, ugyanis sokáig egyre kevésbé a jogorvoslat, mint inkább a kormányzati-politikai ellenőrzés vált fontossá: győzött az állam racionalitásának elve. Ennek hatására a dinamikus fejlődésnek indult egységes közigazgatási eljárásjogi kódex előkészítése évekre megrekedt.

A közigazgatás rendezéséről szóló **1929. évi XXX. tc.**, majd az azt módosító **1933. évi XVI. tc.** tovább egyszerűsítette a jogorvoslati rendszert. A továbbiakban a központi, miniszteriális hatóságok már nem voltak közigazgatási hatósági ügyekben ügydöntő hatóságok, az eljárás lezárult az alsóbb – középfokú – szinteken.

A harmincas évek elejétől a közigazgatás hatékonyságára vonatkozó szemléletváltás történt (melyet híven tükröz az ügyrendi rendelet és részben az 1933-as törvény is).

Ez fogalmazódott meg hivatalos intézményként a közigazgatás racionalizálásának kormányprogramjában, mely elsősorban *Magyary Zoltán* nevéhez kötődik.

A már említett osztrák, illetve az ennek nyomán elfogadott közép-európai eljárásjogi törvények hatására a program célul tűzte ki az eljárás, illetve az eljárásjog korszerűsítését.

A program keretében 1937-ben *Valló József* a Magyar Közigazgatástudományi Intézet eljárásjogásza dolgozta ki az első közigazgatási eljárási törvény tervezetét indokolással ellátva – merítve az osztrák törvény szabályozási megoldásaiból is –, majd 1939-ben *Szitás Jenő* munkásságának eredményeként látott napvilágot a Közigazgatási eljárás című törvénytervezet, majd 1942-ben a Törvénytervezet az általános közigazgatási rendtartásról.

Valló a bizonyítás általános szabályai között kifejtette, hogy a jogalkalmazó elsőrendű feladata a tényállás megállapítása, mely különböző mértékű lehetett. Egyik végletként a nyomozás elvét említette, amely azt jelentette, hogy a tényállás alapját képező tényeket a jogalkalmazó saját maga derítette fel. Ebben a tekintetben a felek csupán passzív tárgyai voltak a bizonyítási eljárásnak. Emellett *Valló* megfontolásra ajánlotta a tényállás tisztázásának másik végpontját is, nevezetesen a tárgyalási elv következetes érvényre juttatását. Ebben az esetben a jogalkalmazó a tényállás felderítésében nem vesz részt, sőt a hozzá előterjesztett anyagból is csak azt vizsgálhatta volna meg, melyet a felek elé terjesztettek.

A Pp.-hez hasonlóan *Valló* vegyes bizonyítási rendszerként képzelte el a közigazgatási bizonyítást.

1949-ben felszámolták a közigazgatási bíróságokat, jogköreinek kisebb részét polgári bírósághoz, más ügyeket a megszervezett közigazgatási irányítású döntőbizottságokhoz telepítették, nagyobb részüket azonban most már csak a közigazgatáson belül lehetett vitássá tenni.

1950 után elfogadásra került ez első és második tanács törvény, melyek eredményeként a jogbizonytalanság is megjelent, szembeűnő különbség alakult ki az állampolgárok ügyeit intéző hatósági eljárás, és a polgárokat közvetlenül nem érintő „belső eljárás” között, mely utóbbiakra a jogorvoslati rendszer természetsszerűleg nem terjedt ki a tanácsrendszerben.

Az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény megalkotásának gondolata 1954-ben merűlt fel. A törvénytervezet 1956 nyarára készűlt el és egy évvel később az Országgyűlés elfogadta az Államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvényt (továbbiakban: Et.).

Et. – 1957. évi IV. törvény

A tényállás tisztázása

17. § (1) Az államigazgatási szerv a határozathozatal előtt a tényállást hivatalból köteles tisztázni.

(2) Ha a rendelkezésre álló adatok és bizonyítékok a határozathozatalhoz megfelelő alapot nyújtanak, az ügyfél meghallgatása és a további bizonyítás mellőzhető. Az ügyfél kezdeményezésére indult eljárásban az ügyfelet - ha kívánja - személyesen meg kell hallgatni.

(3) Az államigazgatási szerv a tényállás tisztázása céljából bizonyítást rendelhet el, az ügyfelet az ügyre vonatkozó adatok szóval vagy írásban történő közlésére, bizonyítékok bejelentésére, illetőleg előterjesztésére hívhatja fel, az ügyfelet meghallgathatja és más állami szerveket megkereshet.

(4) Az ügyfélhez intézett felhívásnak tartalmaznia kell azt a figyelmeztetést, hogy ha az adatokat és bizonyítékokat az előírt határidőn belül nem terjeszti elő, az államigazgatási szerv a rendelkezésére álló adatok alapján dönt.

Bizonyítás

23. § (1) A bizonyítás hivatalból vagy az ügyfél kérelmére rendelhető el. Bizonyítási eszközök különösen: iratok, tanúvallomások, szemlék és szakértői vélemények.

(2) Az államigazgatási szerv által hivatalosan ismert, továbbá köztudomású tényeket bizonyítani nem kell.

Írásbeli bizonyítékok

24. § (1) Az államigazgatási szerv a tényállás megállapítása céljából az ügyfelet okirat vagy más irat bemutatására hívhatja fel.

(2) Ha a személyi állapotra vonatkozó adatot vagy tényt igazoló iratot külföldről kell beszerezni és az irat beszerzése nehézségbe ütközik, az ügyfél az irattal tanúsítandó adatra vagy tényre vonatkozóan írásban nyilatkozatot tehet. Ez a nyilatkozat az eljárásban a hiányzó iratot pótolja.

(3) Az államigazgatási szerv a tényállás megállapításához adatokat, okiratokat, iratokat más állami szervtől is beszerezhet.

Mi történt 1957 óta?

1981. évi I. törvény

2004. évi CXL. törvény (Ket.)

2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról (Ákr.)

62. § [A tényállás tisztázása]

(1) Ha a döntéshozatalhoz nem elegendőek a rendelkezésre álló adatok, a hatóság bizonyítási eljárást folytat le.

(2) A hatósági eljárásban minden olyan bizonyíték felhasználható, amely a tényállás tisztázására alkalmas. Nem használható fel bizonyítékként a hatóság által, jogszabálysértéssel megszerzett bizonyíték.

(3) A hatóság által hivatalosan ismert és a köztudomású tényeket nem kell bizonyítani.

(4) A hatóság szabadon választja meg a bizonyítás módját, és a rendelkezésre álló bizonyítékokat szabad meggyőződése szerint értékeli.

(5) Törvény vagy kormányrendelet közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján, meghatározott ügyekben kötelezővé teheti valamely okirat vagy más irat bizonyítási eszközként történő alkalmazását.

63. § [Az ügyfél nyilatkozata]

Ha a tényállás tisztázása azt szükségessé teszi, a hatóság az ügyfelet nyilatkozattételre hívhatja fel.

64. § [Az ügyfél nyilatkozatának kiemelt szerepe]

(1) Ha jogszabály nem zárja ki, az ügyfél a nyilatkozatával pótolhatja a hiányzó bizonyítékot, ha annak beszerzése nem lehetséges.

(2) Ha az ügyfél vagy képviselője más tudomása ellenére az ügy szempontjából jelentős adatot valótlanul állít vagy elhallgat - ide nem értve, ha vele szemben a 66. § (2) bekezdésében vagy (3) bekezdés *b)* és *c)* pontjában meghatározott ok áll fenn -, illetve ha a kötelező adatszolgáltatás körében a 105. § (2) bekezdésében foglalt ok hiányában adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti, eljárási bírsággal sújtható.

(3) A hatóság az (1) bekezdés szerinti esetben figyelmezteti az ügyfelet jogaira, kötelességeire és a hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú bizonyíték szolgáltatásának jogkövetkezményeire.

65. § [Az iratra vonatkozó szabályok]

(1) A hatóság, ha a tényállás tisztázása során szükséges, és az az Eüsztv. alapján nem szerezhető be - a 36. § (2) bekezdésben meghatározottak kivételével - felhívhatja az ügyfelet okirat vagy más irat bemutatására.

(2) Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, az ügyfél az iratot másolatban is benyújthatja, ha nyilatkozik arról, hogy az az eredetivel mindenben megegyezik.

(3) Ha a külföldön kiállított közokirat eredetiségével vagy tartalmával kapcsolatban kétség merül fel, a hatóság felhívja az ügyfelet felülhitelesített külföldön kiállított közokirat bemutatására.

(4) Ha az ügyfél a nem magyar nyelven kiállított irat mellé annak magyar nyelvű hiteles fordítását is csatolja, a hatóság azt a fordítás szerinti tartalommal fogadja el.

66. § [A tanúra vonatkozó általános szabályok]

(1) A tanúként idézett személy - az e törvényben meghatározott kivétellel - köteles tanúvallomást tenni.

(2) Tanúként nem hallgatható meg

a) az, akitől nem várható bizonyítékként értékelhető vallomás,

b) védett adatnak minősülő tényről az, aki nem kapott felmentést a titoktartás alól.

(3) A tanú a vallomástételt megtagadhatja, ha

a) bármelyik ügyfél Ptk. szerinti hozzátartozója (a továbbiakban: hozzátartozó),

b) vallomásával saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná,

c) a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató (a továbbiakban: médiatartalom-szolgáltató), vagy vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy - a jogviszonya megszűnése után is -, és a tanúvallomásával a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné, vagy

d) diplomáciai mentességben részesülő személy.

67. § [A tanú meghallgatás]

(1) A meghallgatás kezdetén a hatóság megállapítja a tanú személyazonosságát. A hatóság felhívja a tanút, hogy nyilatkozzon arról, hogy az ügyfelekkel milyen viszonyban van, és elfogult-e, egyúttal figyelmezteti jogaira, kötelességeire és a hamis tanúzás jogkövetkezményeire is.

(2) A még meg nem hallgatott tanú nem lehet jelen az ügyfél, más tanú és a szakértő meghallgatásakor.

(3) A meghallgatásra a tárgyalás szabályait kell alkalmazni akkor is, ha a hatóság a tanút tárgyaláson kívül hallgatja meg.

(4) A tanú meghallgatásán nem lehet jelen az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője, ha a tanú védett adatról tesz vallomást, vagy ha elrendelték a tanú természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését.

(5) A hatóság engedélyezheti, hogy a tanú a meghallgatását követően vagy helyette írásban tegyen tanúvallomást.

(6) Ha a tanú meghallgatás nélkül vagy a meghallgatását követően írásban tesz tanúvallomást, az írásbeli tanúvallomásból ki kell tűnnie, hogy a tanú a vallomást a vallomástétel akadályainak, valamint a hamis tanúzás következményeinek ismeretében tette meg. Erre a tanút a hatóság az írásbeli tanúvallomás megtételének engedélyezésével egyidejűleg, a vallomástétel akadályainak és a hamis tanúzás következményeinek ismertetésével figyelmezteti.

68. § [A szemlére vonatkozó általános szabályok]

(1) Ha a tényállás tisztázására ingó, ingatlan (a továbbiakban együtt: szemletárgy) vagy személy megtekintése vagy megfigyelése szükséges, a hatóság szemlét rendelhet el.

(2) A szemletárgy birtokosát és az (1) bekezdésben meghatározott személyt - ha az a szemle eredményességét nem veszélyezteti - a szemléről előzetesen értesíteni kell.

(3) A szemletárgy birtokosának távolléte - ha jelenléte nem szükségszerű - nem akadályozza a szemle megtartását.

(4) Ha a szemletárgy birtokosa természetes személyazonosító adatainak és lakcímének zárt kezelését nem rendelték el, a szemlén az ügyfél jelen lehet.

69. § [A szemle lefolytatása]

(1) A szemle megtartása során - az ismert tulajdonos értesítésével egyidejűleg - a szemletárgy birtokosa kötelezhető a szemletárgy felmutatására, illetve arra, hogy az ügyfelet a szemle helyszínére beengedje.

(2) A szemle során a hatóság eljáró tagja jogosult különösen

- a)* a szemlével érintett területre, építménybe és egyéb létesítménybe belépni,
- b)* bármely iratot, tárgyat vagy munkafolyamatot megvizsgálni,
- c)* felvilágosítást kérni, illetve
- d)* mintát venni.

71. § [A szakértő kirendelésére vonatkozó szabályok]

(1) Szakértőt kell meghallgatni vagy - legalább tizenöt napos határidő tűzésével - szakvéleményt kell kérni, ha az ügyben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához különleges szakértelem szükséges, és az eljáró hatóság nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel.

(2) Nincs helye szakértő kirendelésének, ha ugyanabban a szakkérdésben szakhatóság állásfoglalását kell beszerezni.

(3) A szakértő kizárására a 23. § szabályait kell megfelelően alkalmazni.

72. § [A szakértői vizsgálatra vonatkozó általános szabályok]

(1) Törvény elrendelheti az ügyfél szakértői vizsgálatban való közreműködését.

(2) A szakértőt a véleményadás előtt figyelmeztetni kell a hamis véleményadás jogkövetkezményeire.

(3) Az itt nem szabályozott kérdésekben a szakértőkre az igazságügyi szakértőkről szóló törvény rendelkezései irányadóak.

73. § [A tolmács]

(1) Ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, tolmácsot kell alkalmazni.

(2) Az ügyben eljáró hatóság el nem járó tagja, valamint - ha az a tényállás tisztázáshoz elengedhetetlen - az ellenőrzés helyszínén tartózkodó, idegen nyelvet beszélő személy tolmácsként igénybe vehető.

(3) A tolmácsra egyebekben a szakértőre vonatkozó rendelkezések irányadóak.

74. § [A tárgyalás]

(1) A hatóság tárgyalást tart, ha

a) a tényállás tisztázásához szükség van a felek együttes meghallgatására, az ellenérdekű ügyféllel szemben, kérelemre indított eljárásban (a továbbiakban: jogvitás eljárás),

b) az ügy természete lehetővé teszi, ellenérdekű ügyfelek részvételével zajló eljárásban, vagy

c) a tényállás tisztázásához szükség van az eljárásban részt vevő személyek együttes meghallgatására.

(2) A hatóság helyszíni szemle keretében is lefolytathatja a tárgyalást, ha annak feltételei biztosítottak.

(3) Az ügyfél bizonyítási indítványt tehet és kérdést intézhet a meghallgatott személyhez.

(4) Azt, aki a tárgyalás rendjét zavarja, a tárgyalás vezetője rendreutasítja, ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetén kiutasíthatja és eljárási bírsággal sújthatja.

76. § [A bizonyítékok ismertetése az ügyféllel]

Ha a hatóság az ügyben bizonyítási eljárást folytatott le, melynek során a hatóság nem biztosította, hogy az ügyfél minden bizonyítékot megismerjen, annak befejezését követően értesíti az ügyfelet, hogy - az iratokba való betekintés szabályai figyelembevételével - megismerhesse a bizonyítékokat, és további bizonyításra irányuló indítványt terjeszthessen elő.

A számonkérés módja: gyakorlati jegy.

A számonkérés teljesítésének módja: írásbeli beadandó dolgozat készítése bármely (szabadon választott) közigazgatási bizonyítási kérdés bemutatása tárgyában 20 000 karakter terjedelemben.

A dolgozat elkészítése során szükséges az adott bizonyítási kérdés gyakorlati szempontú bemutatása és a vonatkozó szakirodalom feldolgozása is.

Határidő: 2019. április 26. Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Intézet.

Formai követelmények

SZERZŐ (14-es betűméret, balra zárt, Nagybetűs Times New Roman betűtípus)

CÍM

(14-es betűméret, középre zárt, Nagybetűs félkövér Times New Roman betűtípus)
utána 1 sorköz

Főcím (ha van: 12-es betűméret, balra zárt, félkövér Times New Roman betűtípus)

A Cím alatt egy üres sor kimarad.

A tanulmány szövege folyamatosan megadva. 12-es betűméret, sorkizárt, Times New Roman betűtípus használatával, sem előtte, sem utána nem alkalmazunk térközt. Szöveg közbeni kiemelésre *dőlt* használható. **Az aláhúzás nem használható!**

Egy üres sorral zárjuk.

Alcím (ha van: 12-es betűméret, balra zárt, dőlt Times New Roman betűtípus)

A hivatkozások (lábjegyzetek) formája

Könyvre történő hivatkozás:

Példa:

Boros Anita: A közigazgatási hatósági eljárás kézikönyve. Budapest, Menedzser Praxis Kiadó, 2013. 268.

Tanulmánykötetben szereplő műre történő hivatkozás:

Példa:

Boros Anita: Úton egy európai közigazgatási (eljárás) jog felé avagy apró szeletek a tagállami szuverenitás törtéjéből. In: Takács Péter (szerk.): Az állam szuverenitása. Eszmény és/vagy valóság. Interdiszciplináris megközelítések. Budapest-Győr, Gondolat Kiadó, 2015. 450-471.

Folyóiratban szereplő cikkekre történő hivatkozás:

Példa:

Boros Anita: Az önkormányzati beszerzések tapasztalatai – típushibák és megoldások. In.: Új Magyar Közigazgatás. 2011. 9. sz. p. 12-22.

Internetes forrásra történő hivatkozás:

Példa:

Boros Anita: Közigazgatási eljárás. <https://ijoten.hu/szocikk/kozigazgatasi-eljarasi-jog> (2019.02.08.)

Boros-Anita-Darák Péter: Az általános közigazgatási rendtartás szabályai. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem, 2018.

https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/Boros_Anita%20Darak_Pater_Akr_tk.pdf
(2019.02.08.)

Ugyanannak a forrásnak a többszöri hivatkozása:

Az első, teljes hivatkozás után elég, ha megjelöljük a szerző vezetéknevét (vezetéknév kurzivált), és utána az „i.m.” rövidítést használjuk.

Példa:

Boros: i.m. 669.

Amennyiben a tanulmányban az adott szerző több művére is hivatkozunk, a vezetéknev (vezetéknév kurzivált) és a kettőspont után szintén az „i.m.” rövidítést használjuk, majd utána zárójelben megjelöljük azt a lábjegyzetszámot, ahol először került meghivatkozásra a mű.

Példa:

Boros: i.m. (2. jegyzet) 133.

Saját hivatkozásra történő utalás:

Amennyiben szerző saját, korábbi lábjegyzetére utal vissza, a lásd rövidített alakja – pont – jegyzet száma – pont – jegyzet alkalmazható.

Példa:

Ld. 15. jegyzet.

Eltérő írásjel hiányában a hivatkozások (lábjegyzetek) végére mindig pontot kell tenni!

Magyar joganyagok idézése

A törvények és rendeletek címét minden esetben dőlt betűvel szedjük. Az egy tanulmányon belüli első előfordulásakor kiírjuk a teljes címet: *az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvény*, majd a további előfordulásokkor már csak az évszámát és a számát tüntetjük föl, a tárgyát nem: *1989. évi XXXI. törvény*, és ekkor is kurziváljuk. A leggyakrabban idézett jogszabályok esetében használjuk a bevett rövidítéseket (Ptk., Btk.), de első alkalommal itt is kérjük kiírni a hivatalos jogszabálynevet.

Uniós jogi normákra való hivatkozás

Az EU-s dokumentumok magyar nyelvű idézéséhez általános útmutató található az alábbi címen:

<http://publications.europa.eu/code/hu/hu-000500.htm>.

Példa:

EKSZ 234. cikk (1) bek.

A Bizottság 1038/2006/EK rendelete (2006. július 7.) az egyes gyümölcs- és zöldségfélék belépési árának meghatározására szolgáló behozatali átalányértékek megállapításáról

Az Európai Unió Bíróságának ítéletei esetében az EBHT elérhetőségeket nem szükséges feltüntetni.

Példa:

A Bizottság kontra Olaszország C-412/01. sz. ügy [62. bekezdés].

Köszönöm a megtisztelő figyelmüket!

Boros.Anita@uni-nke.hu